

Lekcja 43

Temat: Hołd złożony powstańcom
styczniowym – Eliza
Orzeszkowa „Gloria victis”.

Rekonstrukcja fabularna

1. Marian i Aniela przyjeżdżają na Polesie, tam uczą dzieci w szkole
2. Zaprzyjaźniają się z Jagminem, we trójkę są nierozłączni
3. Jagmin oznajmia im wybuch powstania, niedługo na Polesie przyjeżdża oddział Polaków
4. Marian postanawia wziąć w nim udział, czuje, że musi oddać się polskiej sprawie
5. Życie w obozie wojskowym jest trudne, wszyscy jednak walczą zaciekle
6. Marian ratuje życie wodzowi Trauguttowi i zostaje za to publicznie przez niego pochwalony
7. Następuje silny atak Rosjan i tragiczne starcie z legionami polskimi
8. Marian zostaje ranny i zaraz zabity przez wrogów w namiocie szpitalnym
9. Zaraz potem pada Jagmin
10. Po powstaniu zostaje tylko mogiła bohaterów i innych bezimiennych walczących
11. Jakiś czas potem na grób przychodzi smutna Aniela i wbija mały krzyżyk w ziemię

STYLIZACJA BIBLIJNA

naśladowanie w ukształtowaniu warstwy językowej wypowiedzi cech i stylu Biblii

MITOLOGIZACJA

przekształcenie czegoś w mit lub legendę, tworzenie mitów wokół kogoś lub czegoś, mitologizowanie, mityzacja

CO OZNACZA TYTUŁ: „GLORIA VICTIS” – CHWAŁA ZWYCIĘŻONYM

NARRATOR => świat natury

- **dąb** – opowiada o walkach, które rozegrały się na polanie
- **Świerk** – mówi o rozterkach bohatera
- **Brzoza** – płacze nad cierpieniem kobiet
- **Wiatr** – przekazuje dalej informacje o tragicznych wydarzeniach.

CZAS I MIEJSCE AKCJI:

- Rok 1863
- POLESIE LITEWSKIE

FUNKCJA PRZYRODY:

- wierność przyrody wobec człowieka
- przyroda przechowuje pamięć czynu
- narrator wydarzeń
- strażnik pamięci

APOTEOZA POWSTAŃCÓW:

Uwznioślenie powstańców i pokazanie, że mimo przegranej należy ich doceniać. Zapomniana mogiła w lesie jako jedyny ślad po powstańczych walkach.

JĘZYK EZOPOWY – formułowanie wypowiedzi tak, aby jej treści zostały zasugerowane w sposób utajony. Charakterystyczne CECHY: posługiwanie się metaforą, peryfrazą, synekdochą, parabolą itp.

Dopasuj opis do bohatera:

Postać historyczna, dyktator powstania styczniowego, podejmuje decyzję o przystąpieniu do bitwy, choć wie, że będzie to walka przegrana; sto bagnetów wroga przypada na jeden powstańczy. Dowódca przygotowuje żołnierzy do złożenia ofiary z własnego życia, wierząc, że nie będzie ona daremna: pamięć o śmierci powstańców obudzi kiedyś do walki cały naród.	Humanista o wrażliwej, delikatnej duszy, stworzony do miłości i pokoju, przyjmujący franciszkańską, pokorną postawę wobec natury, przybył do wioski, by zająć się badaniami przyrodniczymi i nauczać lud. Wbrew swoim pokojowym poglądom postanowił przyłączyć się do walki, bo uważał to za swój patriotyczny obowiązek. Zginął śmiercią niemalże męczeńską – ranny w bitwie, dobity przez wroga w szpitalu polowym.	Wysoki, dobrze zbudowany, silny i dzielny żołnierz, autorytet dla innych powstańców. Jego życiowym mottem jest filozofia żołnierza: walka jest konieczna, zabijanie jest słuszne w walce o wolność. Co do tego nie ma żadnych wątpliwości.

► **Zaznacz epoki i kierunki literackie, do których nawiązywała Eliza Orzeszkowa w noweli „Gloria victis”**

- ☐ Dekadentyzm
- ☐ Ekspresjonizm
- ☐ Symbolizm
- ☐ Oświecenie
- ☐ Naturalizm
- ☐ Romantyzm

► **Jaką grupę uczestników lub świadków powstania reprezentuje:**

Jagmin	Maryś	Aniela

► **Uzupełnij tekst:**

Opowiadanie Gloria vics ma/nie ma jednego głównego bohatera. Eliza Orzeszkowa ukazała w utworze losy młodego pokolenia/dowódcy powstania oddającego życie w walce za ojczyznę. Fabuła koncentruje się na historii kilku postaci, które w sposób realistyczny/symboliczny obrazują losy wszystkich uczestników powstania. Autorka chciała w ten sposób oddać hołd zapomnianym/powszechnie wspominanym bohaterom i dać wyraz przekonaniu, że ich przedwczesna śmierć nie była bezsensowna.

► **Dopasuj:**

Podkreślają powagę osoby Traugutta, wskazują na nieskazitelność moralną jego osoby.	Wódz, człowiek świętego imienia, ten, który wypełnia wolę Boga na wzór męczeństwa Chrystusa oraz poświęcenia króla Spartan Leonidasa.	Dyktator, tajna misja, dowódzą tego przybranie pseudonimu d. w. z. w. o. s. s. i. e. n. a.

Środki stylistyczne	Przykłady	Funkcje	Cele zastosowania
	przestworza wolne, przestworza rozłożyste [Wiatr] leciał, aż przyleciał do krainy. bez przeszkód, bez zastón	Podkreślają znaczenie słów kluczowych, wpływają na rytmizację tekstu.	Poetyzacja tekstu nadaje mu styl podniosły, patetyczny. Dzięki temu wydarzenia opisane w noweli nabierają wymiaru niezwykłości i heroiczności.
	Nie uderzy się tu wiatr [...] nie powstrzyma lotu jego [...]. Szumiał o wszystkim, co widział, co słyszał [...].	Podkreślają podobieństwa między poszczególnymi elementami przyrody, nawiązując do stylizacji biblijnej.	
	Leciał wiatr światem ciekawy, niespokojny [...] las przed nim stanie z obliczem ciemnym [...]. [Dąb] rozwarł szerokie ramiona	Upersonifikowana przyroda jest aktywnym uczestnikiem zdarzeń.	
	kwiatów polnych drzew przydrożnych szerokim, wielkim, na przedziwnym świecie łąkami bezkresnymi stary, potężny dąb wiatr prędkie	Nagromadzenie epitetów tworzy plastyczny, niemal baśniowy obraz przyrody.	
	Ostatni rąbek tarczy słonecznej W powietrzu [...] rozsypały się okruchy świetlnej tony niebieskiej [...].	Tworzą podniosły nastrój. Zjawiska przyrodnicze urastają do rangi cudownych	